

Секція: Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,
комплексами.

Кравченко І.Й.

асистент кафедри обліку і аудиту

Національного університету харчових технологій

м. Київ, Україна

ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ НА ЦУКРОВИХ ЗАВОДАХ

Одним із найвагоміших сегментів агропромислового комплексу є бурякоцукровий, за допомогою якого відбувається реалізація Програми продовольчої безпеки країни. Для України виробництво цукру – одна з найстаріших і найважливіших галузей харчової промисловості, продукція якої традиційно була найважливішим предметом експорту. Цукрова промисловість характеризується високими витратами сировини на виробіток готової продукції. На матеріальні ресурси у структурі виробництва цукру-піску припадає 89-91% всіх витрат. Основною сировиною для виробництва білого кристалічного цукру в Україні є цукровий буряк. Бурякоцукрова галузь споживає значну кількість таких важливих матеріальних ресурсів, як паливо (мазут, газ), електроенергія, вапняковий камінь, фільтрувальна тканина, мішки для упаковки цукру та багато інших матеріалів. Ця обставина надає особливого значення проблемі раціонального використання сировини та матеріальних ресурсів у цукровій промисловості.

Руйнування виробничо-економічних зв'язків між бурякосійними господарствами і переробниками цукрових буряків, втрата інтенсивної технології вирощування, зниження врожайності цукрових буряків і, як наслідок, звуження сировинної бази цукрових заводів на фоні критичного фінансового і матеріально-технічного стану більшості сільськогосподарських виробників, спричинило скорочення об'ємів виробництва цієї важливої культури. Така ситуація виникла по причині втрати економічного інтересу до розвитку галузі і, зокрема, спрямуванням фінансових ресурсів не на розвиток вітчизняного бурякоцукрового виробництва, а на закупку імпоротної продукції.

Усе це призвело до банкрутства бурякоцукрової промисловості як однієї з ланок аграрного підкомплексу і зумовило значне коливання цін на ринку цукру.

Останні роки стали руйнівними для прибуткової колись галузі: підприємства не готові встояти перед ринковими умовами. Застарілі технології нині стають гальмом для виробництва. І це притому, що цукрова галузь України має виробничі потужності для випуску солодкого піску, що втричі перевищують внутрішні потреби країни. Щоб остаточно не втратити галузь необхідно реконструювати цехи, замінити старі енергозатратні технології на нові, аби виготовлений цукор був трохи конкурентоздатним.

Так у 2012 році власниками Саливонківського цукрового заводу Київської області було розпочато широку інвестиційну програму бурякоцукрового комплексу, яка включала оптимізацію сировинної зони бурякосіяння з підвищенням технологічної якості коренеплодів буряків та технічне переоснащення і модернізацію виробництва, направлену на збільшення виробничої потужності, покращення якості цукру та зниження витрат палива. Також агрофірмою закуплено високопродуктивну техніку для вирощування та збирання цукрових буряків, у бурякосійних господарствах застосовують мінеральне живлення рослин та захисту від ураження шкідниками, впроваджено інноваційне обладнання. Таким чином, виконання всіх запланованих заходів на підприємстві дозволило зменшити питомі витрати палива та відповідно природного газу на переробку цукрових буряків, що зображено в таблиці 1 [1].

Таблиця 1

Витрати допоміжних матеріалів та теплової енергії Саливонківського заводу у 2010-2013 роках

Назва показника	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Вироблено цукру тис. тонн	28,29	51,31	39,29	50,48
Витрати вугілля на 1 тону виробленого цукру, тонн	0,043	0,047	0,059	0,035
Витрати вапняку на 1 тону виробленого цукру, тонн	0,503	0,497	0,605	0,391
Витрати природного газу на 1 тону виробленого цукру, м ³	282	283	297	229

За прогнозами експертів, зміна в собівартості цукру майбутнього сезону буде залежати від ціни не тільки на газ, але й інші складові: пальне, електроенергія, вугілля... Нині цукровий буряк вирощують і переробляють у

Білорусі, Фінляндії, Швеції та багатьох інших країнах. В Україні галузь ледь виживає, і про подальші стабілізацію й розвиток без державної підтримки, вона приречена на подальше вимирання. Наразі в Луганській і Донецькій областях цукро заводів немає, але із цих регіонів на переробні підприємства інших областей поставляється вугілля та поліетиленові мішки для цукру. Через військові дії в східному регіоні є загроза несвоєчасного забезпечення цукро заводів паливом та іншими необхідними матеріалами або й цілковита неможливість здійснювати це.

За попередніми оцінками, собівартість цукру, виробленого з урожаю поточного року, прогнозується на 15-20% вище, ніж минулого сезону. Відсутність природного газу в період виробничого сезону може призвести до значної втрати цукрової сировини, а це створить ситуацію обмежених ресурсів цукру для потреб внутрішнього ринку. Посіви цукрових буряків останніми роками залежали від багатьох факторів. Впровадження новітніх технологій виробництва цукрових буряків, підвищення врожайності дозволяють зменшувати площі посіву й водночас забезпечувати необхідні обсяги цукросировини для переробки.

Для успішного розвитку галузі необхідне формування збалансованої системи фінансово-кредитного забезпечення за рахунок запровадження іпотечного кредитування та страхування ризиків виробництва. Це дасть можливість технічного переоснащення підприємств галузі, запровадження сучасних енергозберігаючих технологій, що сприятиме підвищення якості продукції та її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках[2]. Окрім цього, можливо переоснащення цукрових заводів в Україні для виробництва біопалива. В Україні є резерви нарощування виробничих потужностей та обсягів продукції. Наразі налічується понад 30 законсервованих цукрових заводів, які при забезпеченні необхідною кількістю сировини можуть відновити свою виробничу діяльність, або можуть бути перепрофільовані на виробництво біопалива. Одним із можливих напрямів розвитку галузі є поєднання промислового і сільськогосподарського виробництва та їх інтеграція, виходячи з потреб внутрішнього і зовнішнього ринків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Рябчун П.М.,Галацан та ін. Реконструкція Саливонківського цукрового заводу з метою нарощування продуктивності, зменшення витрат палива та підвищення якості цукру// Цукор України.-2014.- №5.- С.29
- 2.Маслак О. Тенденції цукрового ринку// Агробізнес сьогодні.-2013.- №18.-С.4